

5) за результатами проведеної одорологічної ідентифікації запахових слідів та речей осіб виявляти правопорушника;

6) відбивати напад на прикордонний наряд та громадян, залучених до охорони кордону, і затримувати правопорушників.

Отже, з цього можна зробити висновок, що кінологічне забезпечення допомагає здійсненню прикордонний контроль і надає змогу ефективно застосовувати профілактичні заходи і заходи припинення порушень у сфері протидії незаконному переміщенню осіб через державний кордон, незаконній міграції, торгівлі людьми, а також незаконному переміщенню зброї, наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, боєприпасів, вибухових речовин, матеріалів і предметів, заборонених до переміщення через державний кордон.

Список бібліографічних посилань

1. Звіт про діяльність Державної прикордонної служби України у 2017 році // Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/17-civik-2018/zvit_2017/Derjprykordon_%202017.pdf (дата звернення: 08.11.2018).

2. Про прикордонний контроль : закон України від 05.11.2009 № 1710-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 6. Ст. 46.

3. Про затвердження Інструкції з організації кінологічного забезпечення в Державній прикордонній службі України : наказ МВС України від 26.03.2013 № 234 // Ліга:Закон : правовий портал. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE31911.html (дата звернення: 08.11.2018).

Отримано 13.11.2018

УДК 159.9.072.4

Вікторія В'ячеславівна ДОЦЕНКО,

*доцент кафедри психології та педагогіки факультету № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ,
кандидат психологічних наук, доцент;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7757-2793>*

НАПРЯМКИ ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ КІНОЛОГІЧНИХ СЛУЖБ

Незважаючи на стрімкий ріст інформаційних технологій і постійне вдосконалення техніки, замінити природні можливості тварин, які використовуються у багатьох сферах життєдіяльності

людини, досить складно. Так, військово-морські сили США займають передові позиції у питанні використання здібностей диких тварин: дельфіни охороняють порти, морські леви знаходять і транспортують на берег відстріляні ракети, голуби допомагають під час пошуку людей в океані [1]. В правоохоронних органах України застосовують здатності спеціально навчених собак (винятковий нюх, гострий слух, фізичну витривалість, відданість людині тощо) для затримання правопорушників які активно чинять опір, охорони об'єктів, пошуку і виявлення людей, наркотичних (вибухових) речовин.

Згідно діючого законодавства [2] підготовку патрульно-розшукових, конвойних і вартових службових собак для використання в діяльності поліції здійснюють у спеціалізованих закладах поліції і кінологічних центрах ГУНП кінологи.

Кінолог, який несе службу в правоохоронних органах – це спеціаліст у провадженні слідчих дій із застосуванням можливостей спеціально навчених собак. Кінолог повинен володіти комплексними знаннями з анатомії, фізіології; виховання, дресирування, тренування; правил утримання, збереження, ветеринарного, речового, продовольчого забезпечення, списання (вибраковування) службових собак. Крім цього, кінолог повинен мати гарну фізичну підготовку, знати заходи безпеки при поводженні зі службовими собаками і «психологію» собаки, щоб спокійно підпорядкувати її собі, стати для неї лідером. Знання методик вироблення умовних рефлексів і вміння методично, послідовно і технічно правильно виконувати прийоми загального і спеціального дресирування службових собак є необхідною складовою професійної компетентності кінолога. Тому, нагальними є питання підготовки і підвищення професійного рівня працівників кінологічних служб за допомогою розширення їх знань і вмінь з навчальних дисциплін психологічної спрямованості та знайомства з різними галузями психології.

Дамо характеристику основних галузей психології необхідних для професійного розвитку працівника кінологічної служби. Так, знання зоопсихології дасть розуміння філогенезу та онтогенезу психіки; познайомить з інстинктивною поведінкою, способами комунікації, особливостями розумової діяльності, основними формами навчання і поведінки тварин.

Собака вважається службовим після проходження відповідного курсу дресирування та здачі іспитів (до проходження навчання собака вважається резервним). Підготовка службових

собак передбачає загальне і спеціальне дресирування. Наступний етап – тренування, що здійснюється за місцем несення служби. Процес дресирування не зводиться до простого вироблення умовних рефлексів, а є складним комплексним навчанням, заснованим на вдосконалюванні й видозміні вродженої основи психічної діяльності. У процесі дресирування формуються і знання, і вміння, і навички, фактично створюються нові форми й програми поведінки. А для цього кінолог має ознайомитися з предметом, основними постулатами, методами і принципами біхевіоризму, що розглядає поведінку як результат навчання, коли вдалі реакції в результаті багаторазового повторення автоматизуються і закріплюються, а в майбутньому мають тенденцію до відтворення. Іншими словами, навички формуються через позитивне або негативне підкріплення шляхом формування умовного рефлексу.

З погляду біхевіористів, соціальна поведінка тварин і людини має низку подібних рис: індивідуальна прихильність, відданість своїй групі, низький рівень внутрішньогрупової ворожості і високий рівень ворожості до інших груп. Крім того, собака, так як і людина, добре навчається на основі наслідування поведінки і емоційних станів. Стверджувалося, що людина відрізняється від тварини тільки більшою складністю своїх поведінкових реакцій і більшою різноманітністю стимулів, на які вона здатна реагувати [3]. Тому цілком припустимо, що, вивчаючи поведінку тварин, можна безпосередньо переносити на людину результати відповідних досліджень.

Гештальтпсихологія зіграла велику роль в аналізі індивідуального розвитку поведінки тварин й становлення їх нервових функцій. У висновках до своїх дослідів В. Келер підкреслював, що для тварин у вирішенні завдань навчання має мінімальне значення, а особливо яскраво проявляється формування несподіваних, раптових зв'язків у розумових процесах [3]. Гештальтпсихологія пояснює як у мозку при контакті із зовнішнім середовищем виникає якась структура «бачення», або «мислення», що називається «гештальтом». Потім, при порівнянні різних «гештальтів» зі структурою проблемної ситуації, може виникнути збіг між «образом» (гештальтом) і вирішенням реального завдання. Цей збіг у гештальтпсихології називають осяянням, або інсайтом. Він, на думку гештальтпсихологів, і є механізмом вирішення конкретного завдання, що постає перед твариною.

Підсумовуючи вищезазначене, можемо стверджувати, що розширення знань з різних галузей психології дозволить працівникам кінологічних служб підвищити власний рівень професійної підготовки та краще розуміти закономірності розвитку психіки і співвідношення вродженого і набутого в онтогенезі службової собаки.

Список бібліографічних посилань

1. Прайор К. Не рычите на собаку! О дрессировке животных и людей. М.: ЭКСМО, 2016. 288 с.

2. Про затвердження Інструкції з організації діяльності кінологічних підрозділів Національної поліції України : наказ МВС України від 01.11.2016 № 1145 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1544-16> (дата звернення: 05.11.2018).

3. Доценко В. В. Зоопсихологія та порівняльна психологія. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2011. 254 с.

Отримано 12.11.2018

УДК 342.951(477)

Ірина Дмитрівна КАЗАНЧУК,

доцент кафедри адміністративного права і процесу факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, доцент;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4269-2749>

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ СЛІДЧИХ І КІНОЛОГІЧНИХ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В ПРОЦЕСІ ЗДІЙСНЕННЯ СЛІДЧИХ ДІЙ

З прийняттям Закону України «Про Національну поліцію» діяльність органів досудового розслідування Національної поліції України в складних умовах сьогодення неможлива без злагодженої спільної роботи слідчих з іншими підрозділами поліції. Як зазначено в наказі МВС України від 07.07.2017 № 575 «Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні», саме швидке та